

DOI: 10.34015/2523-4552.2022.4.03

УДК: 343.44

Кришевич О. В.,
кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального
права Національної академії
внутрішніх справ»
ORCID: 0000-0001-6136-8106

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА, А ТАКОЖ ВЧИНЕННЯ ЦИХ ДІЯНЬ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ: НАЦІОНАЛЬНЕ ТА МІЖНАРОДНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Недоторканність житла особи є принципом, визнаним світовою спільнотою. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина може зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги до прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві (пункт 2 статті 29 Загальної декларації прав людини 1948 року, стаття 18 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (постанова Верховного Суду, справа №757/41727/19-ц від 12.03.2020). Зокрема, ст. 12 Загальної декларації прав людини, яка прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р., передбачено: «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла... Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань». Аналогічна вимога міститься в ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, прийнятого Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р., який набув чинності для України 23 березня 1976 р. Гарантія недоторканності житла встановлена ст. 30 Конституції України [1], ст. 311 Цивільного кодексу України [6] та ст.ст. 7, 13, 233 Кримінального процесуального кодексу України [4]. В Конституції та інших законах не передбачено право будь-кого і будь-коли проникати в житло чи інше володіння особи тільки тому, що там хтось незаконно перебуває та володіє ним, окрім невідкладних випадків, зазначених у ч. 2 ст. 30 Конституції. Ці конституційні норми, що охороняють права і свободи людини, знайшли закріплення в Кримінальному процесуальному кодексі як засади кримінального судочинства (ст.ст. 7, 13 КПК), за якими не допускається проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим судовим рішенням, крім випадків, передбачених цим кодексом. Крім того, ч. 1 ст. 233 КПК передбачено, що ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, інакше як за добровіль-

ною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частиною третьою цієї статті. Також, за ст. 162 КК встановлено кримінальну відповідальність за незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи, незаконне проведення в них огляду чи обшуку, а так само незаконне виселення чи інші дії, що порушують недоторканність житла громадян. Оскільки житло є недоторканим і ніхто не має права проникнути до житла особи з будь-якою метою, інакше як за добровільною згодою особи, яка ним володіє, або на підставі вмотивованого рішення суду. Крім того, у статті розглянуті окремі проблемні питання кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення та кваліфікацію дій, передбачених ст. 162 КК України та відповідальності за його вчинення службовою особою.

Ключові слова: житло, інше володіння особи, недоторканність житла, незаконне проникнення, кримінальна відповідальність, способи порушення, службова особа, національне законодавство, міжнародне законодавство.

Постановка проблеми. розкриття змісту дискусійних ознак складу кримінальної відповідальності за порушення недоторканості житла, передбаченого ст. 162 КК України, що стосується також відповідальності спеціального суб'єкта – службової особи; з'ясування обґрунтованості появи цієї заборони та її можливого впливу на правозастосування; визначення перспектив розвитку кримінального закону у відповідному аспекті. Висвітлено неузгодженості аналізованої кримінально-правової заборони з положеннями регулятивного законодавства, також за результатами вивчення релевантних матеріалів правозастосовної практики показано проблемність інкримінування ознак.

Аналіз останніх досліджень. Проблему кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла досліджували, зокрема, В. Т. Малярєнко, В. П. Шибіко, П. П. Андрушко, С. Я. Лихова, І. І. Петрухін, П. І. Салій, Ю. І. Дем'яненко, Ю. М. Жмур, О. О. Кваша, І. І. Присяжнюк, З. А. Загинеї-Заболотенко, М. І. Хавронюк, Б. О. Чупринський,

але необхідність сьогодення проаналізувати останні тенденції судової практики щодо кваліфікації порушення недоторканності житла, виявлення типових помилок, наявних при кваліфікації порушення недоторканності житла.

Мета. Аналіз чинного національного та міжнародного законодавства у контексті порушення недоторканності житла, а також з'ясування найбільш типових помилок при кваліфікації досліджуваного кримінального правопорушення судами України враховуючи вироки, що містяться в Єдиному державному реєстрі судових рішень;

Виклад основного матеріалу. Житло для людини - необхідна природна річ і невід'ємна складова особистого життя людини і, тому людина має таке ж природне право не тільки на саме житло, а й на недоторканність його. Саме тому міжнародні правові акти декларують право людини на недоторканність її житла. Зокрема, ст. 12 Загальної декларації прав людини, яка прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10

грудня 1948 р., передбачено: «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла... Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань». Аналогічна вимога міститься в ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, прийнятого Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р., який набув чинності для України 23 березня 1976 р. Стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 р., відомої як Європейська конвенція з прав людини, комплексно декларує зазначені права, зокрема, в ній зазначено: «Кожен має право на повагу до його приватного і сімейного життя, до житла і до таємниці кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання відбувається згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб». Згідно з рішеннями Європейського суду з прав людини вважатиметься, що держава виконує свої зобов'язання дотримуватися вимог цієї статті, якщо утримається від дій, що порушують ці права, а також гарантуватиме їх забезпечення.

Виходячи з цих міжнародно-правових актів, Україна закріпила принцип недоторканності житла і поваги до особистого і сімейного життя людини у національному законодавстві, згідно ст.30 Конституції

передбачено [1], що кожному гарантується недоторканність житла і не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. Лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна, чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку. Згідно зі сталою практикою Верховного Суду під житлом особи, у контексті застосування ч. 2 ст. 233 КПК [4], це будь-яке приміщення, яке знаходиться в постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Кримінальним і кримінальним процесуальним законом не встановлено обов'язковості такої ознаки житла особи чи її іншого володіння, як належність їх особі на праві власності (що включає право володіння, користування і розпорядження майном) чи на праві володіння як одного з елементів юридично забезпеченого права власності і як вид права на чужі речі (ст. 317, 395 Цивільного кодексу України) [6]. Враховуючи принципи недоторканності житла та іншого володіння особи та з огляду на визначення поняття іншого володіння особи, наданого в ч. 2 ст. 233 КПК [4],

під ним розуміються предмети матеріального світу, які перебувають законно або незаконно у фактичному стабільному (тривалому) і безперервному володінні фізичної особи та призначені, пристосовані чи спеціально обладнані для розміщення або зберігання її майна, виробництва чи виробництва продукції, забезпечення побутових та інших потреб особи, а також оснащені будь-якими пристосуваннями (огорожею, запорами, сигналізацією, охороною тощо), які роблять неможливими або ускладнюють проникнення до них. При цьому зазначення про законне чи незаконне володіння як житлом, так і «іншим володінням» особи вказує на будь-які підстави набуття особою фактичного права володіння цим майном, яке може бути як пов'язаним, так і не пов'язаним з юридичною фіксацією цього факту. Згідно зі ст. 379 Цивільного кодексу України [6] *житлом* фізичної особи є житловий будинок, квартира, інші приміщення, призначені та придатні для постійного проживання в них. Під житлом у житловому праві розуміють не тільки житлові (у тому числі багатоквартирні) будинки і дачі, призначені для постійного проживання, а й відокремлені квартири та інші ізольовані приміщення (окремі ізольовані кімнати в квартирах), гуртожитки, будинки-інтернати, спеціальні будинки для громадян похилого віку й інвалідів, що зареєстровані в державних органах як житлові приміщення [6]. В цивільному праві під житлом розуміють перш за все об'єкт права власності та інших речових прав, що

має особливий правовий режим, тобто житло згідно з положеннями ЦК включає в себе житловий будинок, квартиру, садибу, котедж, дачу, розраховані на тривалий строк служби та призначені для проживання [6]. Таким чином, під понятійним апаратом житло є будь-яке приміщення, яке знаходиться в постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому, а також всі складові частини такого приміщення. Такої позиції дотримується і Європейський суд з прав людини, який у своїх рішеннях, визначаючи, зокрема поняття «житло», тлумачить його як місце (помешкання), де особа постійно проживає, незалежно від форми чи підстави такого проживання, утримує і облаштовує його, навіть якщо це здійснено з порушенням національного законодавства (справа «Барклі проти Сполученого Королівства» 1996 р., заява № 20348/92) [5]. Отже, встановлення законності чи незаконності фактичного володіння особи житлом чи іншим володінням знаходиться поза межами диспозиції ст. 162 КК України. Основним фактором для визначення предмету кримінального правопорушення передбаченого ст. 162 КК України має значення лише встановлення, чи відноситься він до переліку матеріальних об'єктів, зазначених у статті 233 КПК України, та чи підпадає цей об'єкт під ознаки фактичного володіння ним особи як житлом чи «іншим володінням». Оскільки, згідно з ч. 2 ст. 233 КПК під *житлом*

особи розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться в постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом. При цьому кримінальним і кримінальним процесуальним законом не встановлено обов'язковості такої ознаки житла особи чи її іншого володіння, як належність їх особі на праві власності (що включає право володіння, користування і розпорядження майном) чи на праві володіння як одного з елементів юридично забезпеченого права власності і як вид права на чужі речі (стст.317, 395 ЦК) [6]. Враховуючи принцип недоторканності житла та іншого володіння особи та з огляду на визначення поняття іншого володіння особи, наданого в ч. 2 ст. 233 КПК [4], під ним розуміються предмети матеріального світу, які перебувають законно або незаконно у фактичному стабільному (тривалому) і безперервному володінні фізичної особи та призначені, пристосовані чи спеціально обладнані для розміщення або зберігання її майна, вирощування чи виробництва продукції, забезпечення побутових та інших потреб особи, а також оснащені будь-якими пристосуваннями (огорожею, запорами, сигналізацією, охороною тощо), які роблять неможливими або ускладнюють проникнення до них. При цьому за-

значення про законне чи незаконне володіння як житлом, так і «іншим володінням» особи вказує на будь-які підстави набуття особою фактичного права володіння цим майном (права мати річ), яке може бути як пов'язаним, так і не пов'язаним з юридичною фіксацією цього факту (отриманням права на річ). Необхідно звернути увагу на те, що Європейський суд при вирішенні конкретних справ поняття «житло» тлумачить як місце, де особа постійно проживає, незалежно від форми чи підстави такого проживання, в тому числі облаштоване особою помешкання, навіть якщо таке облаштування було здійснене з порушенням національного законодавства (справа «Барклі проти Сполученого Королівства»); приміщення за наявності права власності, де особа мала намір проживати (справа «Гіллоу проти Сполученого Королівства»); власність, яку особа щороку займає протягом значного проміжку часу (справа «Ментес проти Туреччини»); деякі приміщення, інша нерухомість, пов'язані з професійною діяльністю особи, зокрема офіси адвокатів, комерційні службові приміщення (справа «Німітц проти Німеччини») [5]. Крім того, проникнення на його територію в пізній час без дозволу володільця і без законних підстав, в тому числі з подоланням перешкоди — паркану, є порушенням недоторканності іншого володіння особи, яке тягне настання відповідальності за частиною першою ст. 162 КК. Хоча у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням

осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку (ст. 30 Конституції України).

Крім того, незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи, незаконне проведення в них огляду чи обшуку, а так само незаконне виселення чи інші дії, що порушують недоторканність житла громадян вчинені службовою особою або із застосуванням насильства чи з погрозою його застосування (ч. 2 ст. 162 КК України). Тобто зміст поняття службової особи щодо ст. 162 КК України розкривається у положеннях ч. ч. 2, 3 ст. 18 КК України. Звісно, що при вирішенні питання про те, чи є певна особа службовою необхідно чітко з'ясовувати коло її службових обов'язків, визначених відповідною посадовою інструкцією, але водночас, у першу чергу, слід встановлювати зміст положень нормативно-правових актів, які визначають правовий статус конкретної службової особи чи групи таких осіб. І так, *службовими особами* – є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноваж-

ним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом. На сьогодні це питання стало ключовим, оскільки з урахуванням воєнного стану в Україні і загальної мобілізації чоловіки призовного віку, придатні до військової служби, можуть отримати повістку у будь-якому місці, але це не є підставою для самовільного входу співробітників ТЦК до чужих приміщень, тому незаконне проникнення військомів до «житла» особи є порушенням закону і кримінальним правопорушенням передбаченим ст. 162 КК України і заходити до такого приміщення представники ТЦК можуть тільки на підставі вмотивованого судового рішення, при порушенні цієї норми власник чи користувач приміщення може звернутись до Державного бюро розслідувань з заявою щодо незаконного проникнення на приватну територію. У випадку обізнаності дії особи, яка хоч і не є суб'єктом порушення недоторканості житла, проте приймала участь у його вчиненні як організатор, підбурювач або пособник, кваліфікуватимуться додатково і за відповідною частиною ст. 27 та ч. 2 ст. 162 КК України.

Крім того, враховуючи міжнародно-правові акти України в Конституції закріпила правило, згідно з яким: «Кожен має право на житло» (ст. 47), а також: «Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду» (ч. 2

ст. 30). Лише «у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку» (ч. 3 ст. 30). Ст. 13 КПК передбачено, що громадянам гарантується недоторканність житла, оскільки ніхто не має права без законної підстави увійти в житло проти волі осіб, які проживають у ньому. Обшук, виїмка, огляд приміщення у громадян можуть провадитись тільки на підставах і в порядку, встановлених КПК. Хоча в ч. 2 ст. 8 Європейської конвенції зазначено, що «держава не може втручатися у здійснення цього права (тобто права на повагу до житла людини) інакше ніж згідно із законом та у випадках, необхідних у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки або економічного добробуту країни, з метою запобігання заворушенням і злочинам, для захисту здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших людей».

Але, конституційна гарантія недоторканності житла не поширюється на випадки, коли суспільні інтереси вимагають правомірного обмеження прав людини, зокрема для захисту прав і законних інтересів інших осіб (невідкладні випадки), тобто дозволи на проникнення у житло непотрібні при: 1) рятуванні життя людей та майна під час надзвичайних ситуацій (припинення кримінального правопорушення, що

загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі, пожежа, затоплення, вибух, аварія); 2) припиненням кримінального правопорушення, що загрожує життю осіб, які перебувають в житлі або іншому володінні особи та безпосередньому переслідуванні осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення; 3) коли проведення огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку та виїмки в них не терпить зволікання, може бути при раптовій появі фактичних підстав проведення таких слідчих дій чи наявності загрози знищення або приховання предметів (документів), які мають доказове значення у справі. Не варто розглядати передбачене законами право на доступ до приміщення без дозволу власника та суду в інших випадках як законне, оскільки вказаний перелік виключний. Крім того, право особи на недоторканність житла може бути як законно обмежене, так і незаконно порушене. В міжнародних та національних нормативних актах наведено критерії, тобто межі допустимості в демократичному суспільстві законного обмеження, які дають змогу відрізнити його від незаконного та свавільного порушення названого права. Норми Загальної декларації прав людини, Європейської конвенції, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, а також справ, розглянутих Європейським судом, дає підстави стверджувати, що з точки зору міжнародно-правових актів законними можна вважати обмеження права на недоторканність житла, якщо: вони мають правову основу; їхні цілі є про-

порційними (відповідними) шкоді, яка ними заподіюється; діють тимчасово; під час їх застосування не допускається будь-яка дискримінація; є підконтрольними суду; не застосовуються до кола абсолютно недоторканих прав і свобод; про їх введення інформується світове співтовариство; паралельно з ними існує механізм поновлення незаконно порушених прав та свобод; у законі передбачена можливість їх оскарження. Враховуємо, що огляд житла чи іншого володіння громадян, службового приміщення також враховується під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану.

Європейський суд не визнав порушення Європейської конвенції в тому, що наділена відповідними повноваженнями поліція увійшла до житла з тим, щоб здійснити арешт особи, яка вчинила злочин (справа «Мюррей проти Сполученого Королівства»). Тобто в таких та аналогічних випадках дії особи, яка проникає в житло чи інше володіння, хоча формально і порушують їх недоторканність, але вони корисні, оскільки зумовлені необхідною обороною або крайньою необхідністю. В такому разі шкода від проникнення в чуже житло чи інше володіння завжди буде менша, ніж та, що могла виникнути, якщо такого проникнення своєчасно не здійснити. Саме на такі випадки орієнтує ч. 2 ст. 8 Європейської конвенції, в якій зазначено, що держава не може втручатись у здійснення права на повагу до приватного та сімейного життя людини, житла і таємниці кореспонденції ін-

акше, ніж згідно із законом та у випадках, необхідних у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки або економічного добробуту країни, з метою запобігання заворушенням і злочинам, для захисту здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших людей.

Майже аналогічно у ч. 3 ст. 30 Конституції України передбачено, що у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду та обшуку, тобто без вмотивованого рішення суду. Цей «інший порядок» для невідкладних випадків щодо проведення огляду та обшуку житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду встановлений відповідним законом, зокрема статтями 177 та 190 чинного КПК і статтями 263 та 270 проекту КПК. На даний час відсутні конкретні засади передбачені ст. 30 Конституції України закону, який би регламентував порядок проникнення до житла без вмотивованого рішення суду в разі необхідності врятування життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, який не віднесений до компетенції Служби безпеки України і це є проблемою в судочинстві. Названа жорстка конституційна норма про те, що проникнення до житла без вмотивованого рішення суду можливе лише

у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, котрі підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, не охоплює всіх можливих ситуацій, які виникають у житті, що також створює проблеми при правозастосуванні. У зв'язку з цим у КПК має бути передбачений порядок отримання відповідних дозволів на проведення цих слідчих та оперативно-розшукових дій у житлі та іншому володінні особи, а також порядок їх проведення. В загальних рисах цей порядок законом передбачений, але ця надзвичайно важлива конституційна засада вимагає більшої конкретизації, тому що кожна невизначеність може потягти негативні наслідки, оскільки кримінально-процесуальні дії не можна провадити за аналогією або на власний розсуд і всі дії, пов'язані з проникненням у житло чи інше володіння особи, мають здійснюватись лише у суворій відповідності із законом, оскільки цього вимагає принцип допустимості доказів.

Висновки. Таким чином, щодо законного проникнення: по-перше, правомірним буде проникнення, якщо воно здійснене з дозволу володільця житла чи іншого володіння або за вмотивованим рішенням суду;

по-друге, не буде протиправним порушення недоторканності житла та іншого володіння особи у випадках надзвичайної необхідності (для попередження пожежі, затоплення, вибуху, для відвернення злочинних посягань на житло чи життя та здоров'я людей, які в ньому перебувають), при цьому матеріальні збитки, пов'язані з пошкодженням майна під час гасіння пожежі, пожежна охорона не відшкодовує. Під порушенням недоторканності житла чи іншого володіння особи, що тягне кримінальну відповідальність слід розуміти протиправне таємне або відкрите проникнення в чуже житло чи інше володіння без згоди власника на такі дії або всупереч закону.

Понятійний аспект «житло» включає будинок зі всіма приміщеннями, які призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, а також ті приміщення, які хоча й не призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, але є складовою будинку; будь-яке житлове приміщення, незалежно від форми власності, яке належить до житлового фонду і використовується для постійного або тимчасового проживання; будь-яке інше приміщення або забудова, які не належать до житлового фонду, але використовуються для тимчасового проживання.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Закон України від 17 липня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263.

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88.

5. Офіційні переклади рішень ЄСПЛ проти України на веб-сайті Мін'юсту. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/9329>.

6. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

O. Kryshevych, candidate of legal sciences, professor, professor of the Department of Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs

ORCID: 0000-0001-6136-8106

Problematic issues of criminal liability for violation of the inviolability of housing, as well as the commission of these acts by an official: national and international legislation

The inviolability of a person's home is a principle recognized by the international community. In the exercise of his or her rights and freedoms, everyone may be subjected only to such limitations as are prescribed by law solely for the purpose of ensuring due recognition and respect for the rights and freedoms of others and of meeting the just requirements of morality, public order and the general welfare in a democratic society (Article 29(2) of the Universal Declaration of Human Rights of 1948, Article 18 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950 (Supreme Court decision, case No. 757/41727/19-ц of 12.03.2020). In particular, Art. 12 of the Universal Declaration of Human Rights, adopted and proclaimed by UN General Assembly resolution 217 A (III) of December 10, 1948, provides that: "No one shall be subjected to arbitrary interference with his or her privacy, family, home or beliefs... Everyone shall have the right to the protection of the law against such interference with his or her privacy or home." A similar requirement is contained in Article 17 of the International Covenant on Civil and Political Rights, adopted by the UN General Assembly on December 16, 1966, which entered into force for Ukraine on March 23, 1976. The guarantee of inviolability of the home is established by Article 30 of the Constitution of Ukraine, Article 311 of the Civil Code of Ukraine and Articles 7, 13, 233 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. The Constitution and other laws do not provide for the right of anyone to enter a person's home or other property at any time only because someone is illegally staying there and possessing it, except in urgent cases specified in part 2 of Article 30 of the Constitution. These constitutional norms protecting human rights and freedoms are enshrined in the Criminal Procedure Code as the principles of criminal proceedings (Articles 7 and 13 of the CPC), which prohibit entry into a person's home or other property, inspection or search thereof except on the basis of a reasoned court decision, except in cases provided for by this Code. In ad-

dition, part 1 of Article 233 of the CPC provides that no one has the right to enter a person's home or other property for any purpose except with the voluntary consent of the person who owns it or on the basis of a decision of an investigating judge, except in cases established by part three of this article. Article 162 of the Criminal Code also establishes criminal liability for unlawful entry into a person's home or other property, unlawful inspection or search, as well as unlawful eviction or other actions that violate the inviolability of the home. Since housing is inviolable, no one has the right to enter a person's home for any purpose except with the voluntary consent of the person who owns it or on the basis of a reasoned court decision. In addition, the article discusses some problematic issues of criminal liability for a criminal offense and qualification of actions under Article 162 of the Criminal Code of Ukraine and liability for its commission by an official.

Keywords: *housing, other property of a person, inviolability of housing, trespassing, criminal liability, methods of violation, official, national legislation, international legislation.*